

Χαρίκλεια Τσοκανή

Επ. Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου

Ανάπτυξη χωρίς ιερό και όσιο

Η Βοιωτία είναι κατά τη γνώμη πολλών μελετητών της ελληνικής αρχαιότητας ο τόπος που συγκεντρώνει ανά τετραγωνικό μέτρο τις περισσότερες αρχαιότητες σε όλον τον κόσμο. Το πλεονέκτημά της να συνορεύει με την Αττική έχει μετατραπεί σε ένα σοβαρό μειονέκτημα όσον αφορά την διάσωση της πολύτιμης κληρονομιάς της. Η Βοιωτία θυσιάστηκε και εξακολουθεί να θυσιάζεται ακόμη και σήμερα στον βωμό της λεγόμενης οικονομικής ανάπτυξης του τόπου. Έπειτα από την εγκατάσταση πληθώρας βιομηχανικών μονάδων και βιοτεχνιών, εκ των οποίων όσες έχουν απομείνει μολύνουν ακόμη ανεξέλεγκτα όχι μόνο τον αέρα αλλά και τα επίγεια και υπόγεια ύδατα της βοιωτικής γης, ήλθε η σειρά των οροσειρών της να αλωθούν, από άκρη σε άκρη του νομού, από εκατοντάδες, χιλιάδες ανεμογεννητριών οι οποίες θα μετατρέψουν εκ νέου την Βοιωτία σε ένα θορυβώδες εργοτάξιο, σύμφωνα και με το πρόσφατο πόρισμα της εφορίας αρχαιοτήτων της Θήβας.

Η αυθαιρεσία των ελαχίστων και η αδιαφορία των πολλών, όπως θα έλεγε ο φίλος καθηγητής Κώστας Δάλκος, αυτή είναι που επέτρεψε την συστηματική, μέχρι σήμερα, απαξίωση ενός τόπου που διαθέτει τα εφόδια μιας διαχρονικής ανάπτυξης, η οποία, εάν επραγματοποιείτο, θα προσέφερε στην οικονομία αλλά και, γενικότερα, στο κύρος της χώρας μας πολύ περισσότερα οφέλη απ' ό,τι εκείνα που κατά καιρούς θεωρούνται ότι προκύπτουν από την στενά εννοούμενη οικονομική ανάπτυξη.

Θα πείτε πως όλα αυτά είναι γνωστά. Αφενός, σε όλη την Ελλάδα υπάρχουν τεκμήρια και μνημεία του αρχαίου πολιτισμού της, αφετέρου, το έδαφος και τα

ύδατα προσφέρονται σε πολλές περιοχές για την παραγωγή μεγάλης ποικιλίας αγροτικών προϊόντων. Αν είναι έτσι, σε ποιο χώρο θα τοποθετηθούν οι, ως ένα βαθμό, απαραίτητες ανεμογεννήτριες, που θα μας απαλλάξουν από τους ρύπους των ορυκτών καυσίμων τα οποία, άλλωστε, και αυτά λιγοστεύουν; Ας ανταλλάξουμε λοιπόν ένα κακό με ένα μικρότερο κακό, λένε οι «ρεαλιστές», κατατάσσοντας στους «αντιδραστικούς» όλους εκείνους που επιμένουν στην αρχή της εφαρμογής του *μέτρου*, σε όλα τα ζητήματα της ζωής.

Αυτή η αρχή που προτάχθηκε μετ' επιτάσεως από τους Έλληνες ως άξονας για την επίτευξη ισορροπιών στον ανθρώπινο κόσμο και την διασφάλιση της καλής ζωής, δηλαδή του πολιτισμού, σιγά-σιγά ξεχάστηκε. Οι νεώτεροι χρόνοι έφεραν στο φως την εντυπωσιακή ιδέα της καινοτομίας η οποία κολακεύει, όσο καμιά άλλη, την ανθρώπινη φύση. Καθετί καινούργιο κρίνεται πως είναι και το καλύτερο. Σαφώς η μηχανική εργασία είναι πιο παραγωγική από την χειρωνακτική, και σήμερα η ηλεκτρονική θεωρείται πιο παραγωγική από την μηχανική. Σ' αυτή την κούρσα ταχύτητας για το ποιος θα εγκαταλείψει γρηγορότερα το παρελθόν βάζοντας στη θέση του ένα πιο «αποτελεσματικό» παρόν, ξεχνάει κανείς να θέσει το ερώτημα : τι χάθηκε μέσα από αυτό που κερδήθηκε; Μήπως οι απώλειες ήταν μεγαλύτερες από τα κέρδη; Αυτό το ερώτημα φαίνεται ότι δεν μπορεί να τεθεί διότι θα χαρακτηριστεί «αναχρονιστικό», αφού θα έχει ως στόχο να καθυστερήσει προς στιγμήν την ανάπτυξη προκειμένου να κάνει κάποιον να σκεφτεί τις ενδεχόμενες απώλειες από τα προσδοκώμενα οφέλη. Επειδή, όμως, ο «χρόνος είναι χρήμα» κάθε καθυστέρηση από την άποψη αυτή δυσφημίζεται σαν ασύμφορη.

Έτσι, κάποιος που θα έθετε στο Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο την ερώτηση: το όφελος που θα προκύψει από την τοποθέτηση ανεμογεννητριών στην κορυφή του Ελικώνα, θα είναι, πράγματι, τόσο μεγάλο ώστε να αντισταθμίσει το τεράστιο πλήγμα που θα επιφέρει στον ιερό αυτό τόπο, η απάντηση του Συμβουλίου, σήμερα, θα ήταν ναι. Θα ήταν ένα ναι, όμως, ουσιαστικά χωρίς επιχειρηματολογία, σαν αυτό που δόθηκε στην πρόσφατη συνεδρίασή του. Διότι εάν αναλάμβανε να επιχειρηματολογήσει ένα σώμα αποτελούμενο κυρίως από αρχαιολόγους αλλά και άλλους πεπαιδευμένους ανθρώπους, θα αναγκαζόταν να ομολογήσει ότι η βλάβη που θα επέφερε η

τοποθέτηση των ανεμογεννητριών στην κορυφογραμμή του Ελικώνα -πάνω στην οποία στήθηκε, σύμφωνα με το ησιόδειο πνεύμα, ο βωμός του Διός με τον χορό των Μουσών-, είναι ανυπολόγιστη και ανεπίστρεπτη.

Κανείς αρχαιολόγος, νομίζω, αντιμετωπίζοντας την συνείδησή του δεν θα θεωρούσε ότι η Κοιλάδα των Μουσών στους πρόποδες του Ελικώνα είναι ένα τοπίο που δεν αμαυρώνεται από μια παρόμοια κατασκευαστική έπαρση. Σ' αυτή την κοιλάδα λειτουργούσε από τον 7ο κιόλας αιώνα π.Χ., το θέατρο των Μουσών, στο οποίο διεξήγονταν μουσικοί αγώνες με την ονομασία *Μουσειά*.

Την μετατροπή της αδιαφορίας σε ουσιαστικό ενδιαφέρον αναμένουν εδώ και αρκετά χρόνια οι κάτοικοι της Άσκρης από πολιτικούς καθώς και από τους αρμόδιους εφόρους αρχαιοτήτων ώστε να αναδειχθεί ο αρχαίος πολιτισμικός πλούτος, όσος διέφυγε από τις υφαρπαγές και παραμένει ενταφιασμένος.

Ποιος αρχαιολόγος θα μπορούσε να κοιμάται ήσυχος, εάν θα επιχειρούσε έστω και για λίγο να συνδιαλαγεί με τον Ησιόδο -του οποίου η Άσκρη θεωρείται τόπος διαμονής και χώρος που τον ενέπνευσε για να δώσει στην παγκόσμια κοινότητα μια μεγαλειώδη εκδοχή της γέννησης των ελληνικών θεοτήτων;

Στο εξής, αν δεν αντισταθούμε, τόσο η αρχαία Άσκρη του Ησιόδου, όσο και η νεώτερη θα σκύβουν το κεφάλι καθημερινά μπροστά στο μετανεωτερικό σύμβολο μιας προόδου δίχως Ιερό και Όσιο.